

Väikekoolid kuivavad kokku

Möödunud õppeaastast kahanema hakanud koolitee alustajate arvu visandav kõverjoon ähvardab vähemalt lähima kümne aasta jooksul järsult allapoole langeda. Pooltühjad klassitoad piltlikustavad ehk kõige selgemalt 1990-ndatel sündimata jäänud laste hulka.

Kui veel mõni aasta tagasi avati Eestis koole, eriti väikeseid algkoole, suisa mitmekaupa, siis käesolev õppeaasta tähistas kümnekonnas maanurgas hariduselu soikumist. Sündivuse prognoosi silmas pidades on see tõenäoliselt alles koolide sulgemiste ja ümberkorraldamiste algus.

Haridusraha jaotamine õpilaste peade järgi seab koolielu korraldamise eest seadusega vastutavad kohalikud omavalitsused keerulisse olukorda. Eriti, kui valla rahakotist ei õnnestu kooli toetuseks ka kõige parema tahtmise juures piisavalt lisaraha leida.

Hariduselu kadumine on ühele maakohale raske hoop, sest tahes-tahtmata on maakool midagi enam kui haridusasutus. Küllaltki sageli on see ainus stabiilne tööandja, piirkonna hing. Või võimalus ka vähemjõukate perede lastel kodukohast kaugemale kolimata keskharidust saada.

Kuid nagu ainuüksi õpilaste väike arv ei tohiks saada kooli sulgemise ajendiks, ei piisa ka edasikestmise põhjenduseks pelgalt väitest: aga me oleme siin ju sada aastat kooliharidust andnud. Elujõulisuse peaks siiski ennekõike määrama õpetuse tase. Esimesed riigieksamid näitasid paraku, et väikekoolid, tõsi küll mitte kõik, ei suuda erinevail põhjusil, muu hulgas tasemel õpetajate nappuse tõttu, suurematega võistelda. Nii võib esmapilgul soodne võimalus käia lühikest kooliteed muuta määramata pikaks tee edasiõppimisvõimalusteni.

Koolide massiline sulgemine numbrite järgi vaevalt üldhariduse kvaliteeti tõstab. Küll aga peaks vabanema aastasadu vanast ettekujutusest, et kool peab olema koolimaja koos vajaliku komplekti õpilaste ja õpetajatega. Ja see kool peab asuma ühes kindlas kohas. Kuni kokkuviimiseni.

Ehk suudaksid aga omavalitsused paindlikus koostöös hariduselu soikumist ühes või teises maanurgas ära hoida? Algatuseks näiteks ühendada kasvõi kahe kooli professionaalsete õpetajate jõud gümnaasiumiklasside tasemel õpetamiseks. Samuti saaks kool ise mõelda, kuidas oma piirkonda võimalikult avaramalt teenindada, et kasu vastastikune oleks.

Paraku ei adatakse kooli regionaalpoliitilist tähtsust enamasti siis, kui selle sulgemine juba möödapääsmatu.